

SEFERBERLİK VE SAVAŞ HALİ KANUNU

Kanun Numarası : 2941
Kabul Tarihi : 4/11/1983
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 8/11/1983 Sayı : 18215

BİRİNCİ KISIM *Genel Esaslar*

BİRİNCİ BÖLÜM *Amaç, Kapsam ve Tanımlar*

Amaç:

Madde 1 – Bu Kanunun amacı, Devletin tüm güç ve kaynaklarını barış halinden seferberlik ve savaş haline süratle ve etkin bir şekilde geçirmek suretiyle barıştan itibaren seferberlik ve savaş hükümlerinin uygulanma esaslarına ilişkin yükümlülükleri belirlemektir.

Kapsam:

Madde 2 – Bu Kanun, seferberlik ve savaş halini, barış döneminden itibaren yapılacak hazırlık ve teşkilatlanmayı, kamu ve özel kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarını, bunların sahip olduğu her türlü mal ve hizmet yükümlülüklerini kapsar.

Tanımlar:

Madde 3 – 1. Seferberlik: Devletin tüm güç ve kaynaklarının, başta askeri güç olmak üzere, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı; hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı haldir.

2. Genel Seferberlik: Ülkenin tümüne yönelik bir tehdidin karşılanması, mevcut bütün güç ve kaynakların kullanılabilmesi için ülkenin bütününde uygulanan seferberliktir.

3. Kısmi Seferberlik: Ülkenin bir veya birden fazla bölgesinde uygulanan ve bütün güç ve kaynakların kullanılmasını gerektirmeyen seferberliktir.

4. Seferberlik Hali: Seferberlik faaliyetinin başlatıldığı gün ve saatten, kaldırıldığı güne kadar devam eden durumdur.

5. Savaş: Devletin bekasını temin etmek, milli menfaatleri sağlamak ve milli hedefleri elde etmek amacıyla, başta askeri güç olmak üzere Devletin maddi ve manevi tüm güç ve kaynaklarının hiçbir sınırlamaya tabi tutulmadan kullanılmasını gerektiren silahlı mücadeledir.

6. Savaş Hali: Savaş ilanına karar verilmesinden, bu halin kaldırıldığına ilan edilmesine kadar devam eden süre içinde, hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı durumdur.

İKİNCİ BÖLÜM *Teşkilatlanma*

Kadro ve görev tespiti:

Madde 4 – Seferberlik ve savaş hali ile barış döneminde yapılacak işlemler için mevcut teşkilatlanma da dikkate alınarak, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarına görevler verilir. Bunlardan gerekli görülenlerde teşkilat kurulur.

Mevcut kanunlardaki hükümlere ilave olarak seferberlik ve savaş halinin gerektirdiği görevler, tüzükte belirlenir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinde Seferberlik işlemleriyle ilgili kadro ve teşkilatlanma, Genelkurmay Başkanlığı tarafından tespit edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Seferberlik ve Savaş Hali Hazırlıkları

Bakanlar Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları:

Madde 5 – Barış döneminde seferberlik ve savaş hali için yapılacak hazırlıklara ilişkin Bakanlar Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir.

1. Mevcut teşkilatlanmayı da dikkate alarak bu Kanun uyarınca yapılacak hazırlıkları yürütmek üzere gerekli teşkilatı kurmak ve çalıştırmak,

2. Seferberlik ve savaş hazırlıklarını ülke çapında koordineli olarak yaptırmak,

3. Seferberlik ve savaş hali ile ilgili hazırlıkların denenmesi ve eğitimi amacıyla gerçek kişilerle, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının personel, mal ve hizmetlerine, kanunlarda gösterilen sınırlar içinde ve tüzükte belirtilecek esaslar dahilinde, yükümlülüklerin uygulanmasını ve bu hazırlıkların tatbikatlarda denenmesini sağlamak,

4. Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşmaların gerektirdiği hallerde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına, Genelkurmay Başkanının görüşlerini de dikkate alarak karar vermek,

5. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yurt dışında kullanılmasına karar verildiği hallerde, bu kuvvetlerle ilgili esasları tespit etmek.

6. (Ek : 1/3/2000 - 4542/1 md.) Seferberlik ve savaş halinin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durumun başgösterdiği gerginlik ve buhran dönemlerinde, ihtiyaç duyulacak araç, mal ve hizmetlere ilişkin kamu kurum ve kuruluşlarına ait imkanların Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri harekât kontrolüne verilmesini sağlamak.

Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Sekreterliğinin görev ve yetkileri:

Madde 6 – Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, seferberlik ve savaş hali için yapılacak hazırlıklar ile seferberlik ve savaş hallerinde özel kanunu ile diğer kanunlarda belirtilen görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

Genelkurmay Başkanının görev, yetki ve sorumlulukları:

Madde 7 – Barış döneminde seferberlik ve savaş hali için yapılacak hazırlıklara ilişkin Genelkurmay Başkanının görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir.

1. Türk Silahlı Kuvvetlerinin seferberlik ve savaş hali ile ilgili hazırlıklarını, bakanlıklarla koordineli olarak yapmak ve geliştirmek,

2. Yapılan hazırlıkların tatbikatlarda denenmesini sağlamak,

3. Seferberlik ilanını gerektirecek durumlarda, bu halin ilanı için Milli Güvenlik Kuruluna görüş bildirmek,

4. Seferberlik ve savaş halinde ihtiyaç duyulan önlemlerin alınması için Bakanlar Kuruluna görüş vermek ve öneride bulunmak,

5. Acil ihtiyaç duyulan yedek personeli, Başbakanın muvafakatiyle süresi yedi günü geçmemek üzere silah altına almak.

6. (Ek : 1/3/2000 - 4542/2 md.) Seferberlik ve savaş halinin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durumun başgösterdiği gerginlik ve buhran dönemlerinde, kısa zamanda hazırlıkların tamamlanabilmesi ve noksansız olarak üst düzeyde harbe hazır olunması amacıyla, ihtiyaç duyulacak araç, mal ve hizmetlere ilişkin olarak, seferberlik ve savaş halinde Türk Silahlı Kuvvetleri harekât kontrolüne girecek olan kamu kurum ve kuruluşlarının imkanlarından Bakanlar Kurulu kararı ile yararlanmak.

Bakanların görev, yetki ve sorumlulukları:

Madde 8 – Barış döneminde seferberlik ve savaş hali için yapılacak hazırlıklara ilişkin bakanların görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir.

1. Bakanlıkta seferberlik ve savaş hali için yapılacak hazırlıklarla ilgili teşkilatı kurmak ve çalıştırmak,

2. Bakanlığın kuruluşunda veya kontrolünde bulunan kaynakları saptamak ve bunlara görevler vermek,

3. Kendi bakanlığındaki seferberlik ve savaş haline ilişkin faaliyetlerin, ilgili diğer bakanlıklar ve Türk Silahlı Kuvvetleri seferberlik hazırlıkları ile koordineli olarak uygulanabilecek şekilde planlamasını yapmak.

Gerçek ve tüzelkişilerin görev ve sorumlulukları:

Madde 9 – Tüm gerçek kişilerle, kamu ve özel kurum ve kuruluşları; bu Kanun ile diğer kanunlarda ve tüzükte seferberlik ve savaş hazırlıklarına ilişkin olarak kendilerine verilen görev ve yükümlülükleri yerine getirmek ve tüzükte belirtilecek mülki ve askeri makamlar tarafından istenilen her türlü bilgileri vermek zorundadır. Bu yoldan temin edilen bilgiler seferberlik ve savaş planlaması dışında, başka maksatlarla kullanılamaz.

İKİNCİ KISIM *Seferberlik Hali*

BİRİNCİ BÖLÜM *Seferberlik İlanı ve Uygulamanın Başlaması*

Genel ve kısmi seferberlik ilanı:

Madde 10 – Savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren davranışların ortaya çıkması hallerinde, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra genel veya kısmi seferberlik ilanına karar verir. Kararda seferberlik uygulanmasının başlayacağı gün ve saat belirtilir. Bu karar, derhal Resmi Gazete’de yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde değilse hemen toplantıya çağırılır.

Kısmi seferberlik ilanı halinde, seferberlik ilan edilen bölgeler dışında görev verilecek personel, mal ve hizmetlere de yükümlülük uygulanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM *Seferberlik Uygulaması*

Bakanlar Kurulunun görev ve yetkileri:

Madde 11 – Seferberlik ilanından itibaren Bakanlar Kurulu aşağıda belirtilen tedbirleri almaya yetkilidir.

1. Seferberlik için yapılan hazırlıkların uygulanmasına başlamak,
2. Kısmi seferberlik ilan edilen hallerde, diğer bölgelerde uygulanacak yükümlülükleri belirlemek,
3. Gerektiğinde sıkıyönetim ilanına karar vermek ve sıkıyönetim ilan edilen bölgelerin tamamı veya bir kısmında daha önce olağanüstü hal ilan edilmiş ise, sıkıyönetim ilanı ile birlikte olağanüstü hal uygulamasına son vermek.

Seferberlik halinde komutanların görev ve yetkileri:

Madde 12 – Seferberlik ilanı ile birlikte sıkıyönetim henüz ilan edilmemiş ise, seferberlik ilan edilen bölgelerde Genelkurmay Başkanının teklifi üzerine Milli Savunma Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararname ile görevlendirilen komutanlar, kendi sorumluluk bölgelerinde 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununda bulunan tedbirleri almaya ve uygulamaya yetkilidir.

Bu komutanlar, genel güvenlik, asayiş ve kamu düzeninin sağlanması ve devam ettirilmesi, hava ve deniz limanları ile hudutların kontrolü, yıkıcı faaliyetlerin önlenmesi ajanların ve kaçakların aranıp bulunması için lüzumu tedbirlerin tespitiyle bu faaliyetlerin icrasında mülki makamlar ile işbirliği yapar ve gerektiğinde kolluk kuvvetlerini emrine alır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM *Uygulamanın Kalkması*

Seferberliğin kaldırılması:

Madde 13 – Seferberliğin kaldırılması hakkında da ilanına ilişkin usuller uygulanır. Seferberlik uygulamasına, kaldırılması kararının verildiği gün saat 24.00'te son verilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM *Savaş ve Savaş Hali*

BİRİNCİ BÖLÜM *Savaş İlanı ve Uygulamanın Başlatılması*

Savaş ilanı:

Madde 14 –Savaş ilanına Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından karar verilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması ve bu sebeple silahlı kuvvet kullanılmasına derhal karar verilmesinin kaçınılmaz olması halinde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir.

İKİNCİ BÖLÜM *Savaş Hali Uygulaması*

Savaş hali ile ilgili görev, yetki ve sorumluluklar:

Madde 15 – Savaş ilanından itibaren Bakanlar Kurulu aşağıda belirtilen tedbirleri almaya yetkilidir.

1. Seferberlik ilan edilmemiş ise, seferberlik ve sıkıyönetim hallerinde uygulanacak tedbirlerden hangilerinin yürürlüğe konulacağına karar vermek,

2. Seferberlik ilan edilmiş ise alınan tedbirlerin uygulanmasına devam etmek,
Seferberlik ilanına gerek görülmeden savaşa girilmiş veya muhasamat fiilen başlamış ise, kanunlarda yazılı savaşa ve seferberliğe ait hükümler ile yine kanunlarda savaş hali, savaş zamanı ve savaş esnası gibi hallerde uygulanacağı yazılı hükümlerden hangilerinin, nerelerde veya ne zaman uygulanacağı ve bunlardan ne suretle vazgeçileceği, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun kararı ile belirtilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır. Bu karar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Şu kadar ki, savaş halinin suçun asli unsurunu teşkil ettiği hallerde fiili muhasamatın başlamasıyla bu hükümler kendiliğinden yürürlüğe girer.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM *Uygulamanın Kalkması*

Savaş halinin kaldırılması:

Madde 16 – Savaş halinin kaldırılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilir

Savaş hali uygulaması, savaş halini sona erdiren kararda belirtilen gün ve saatte son bulur.

DÖRDÜNCÜ KISIM *Çeşitli Hükümler*

Seferberlik ve savaş hallerinde ilgili komutanlıklara tanınan adli yetki:

Madde 17 – Seferberlik ve savaş hallerinde bu Kanunun 12 nci maddesine göre tespit ve ilan edilen bölgeler içinde, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 15 inci maddesinde yazılı suçları işleyenler veya bu suçlara iştirak edenler, bölgede yetkili kılınan komutan tarafından

gerekli görüldüğü takdirde, askeri mahkemelerde yargılanırlar. Bu hallerde 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 21 inci maddesi hükmü saklıdır.

Ceza hükümleri:

Madde 18 – Bu Kanun hükümleri gereğince alınacak kararlara ve tedbirlere aykırı hareket edenler, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis ve ellibin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Alınacak karar ve tedbirlerin uygulanmasında ihmal veya suistimali görülenler hakkında, bu suçlar için ceza kanunlarında öngörülen ceza, yarısına kadar artırılarak hükmolunur.

Verilecek ceza; fiil, seferberlik halinde işlenmiş ise bir misli, savaş halinde işlenmiş ise iki misli artırılarak hükmolunur.

Tüzük:

Madde 19 – Bu Kanunun ilgili maddelerinde tüzükte düzenleneceği belirtilen hususlar ile seferberlik ve savaş hallerinin ilan ve kaldırılmasına ilişkin duyuru işlemleri ve kanunun uygulanma esasları, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde, Genelkurmay Başkanlığının görüşü de alınarak çıkarılacak tüzükte gösterilir.

Seferberlik Kanununa yapılan atıflar:

Madde 20 – 5/3/1928 tarihli ve 1211 sayılı Seferberlik Kanunu ile bu Kanunun değişikliklerine diğer kanunlarla yapılan atıflar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

Saklı hükümler:

Madde 21 – Diğer kanunlardaki seferberlik ve savaş haliyle ilgili bu Kanuna aykırı olmayan hükümler saklıdır.

Yürürlükten kaldırılan kanunlar:

Madde 22 – 5/3/1928 tarihli ve 1211 sayılı Seferberlik Kanunu ile değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 – (2941 sayılı Kanunun kendi numarasız geçici maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

Bu Kanunun 19 uncu maddesi gereğince hazırlanacak tüzük yürürlüğe girinceye kadar, 1211 sayılı Seferberlik Kanunu hükümlerine göre hazırlanmış yönetmeliklerin, bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük:

Madde 23 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 24 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.